

شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر دوره حرفه‌ای فوتبال در ایران

ابراهیم شکوری شوره‌دلی^۱ - رضا نیکبخش^{۲*} - فریده شریفی^۳

۱. دانشجوی دکتری، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. ۲. دانشیار، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. ۳. استادیار، گروه تربیت بدنی و

علوم ورزشی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

(تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۶/۲۳، تاریخ تصویب: ۱۳۹۹/۰۲/۰۳)

چکیده

هدف از این پژوهش شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر دوره حرفه‌ای فوتبال در ایران است. این پژوهش، پژوهشی کاربردی است و به روش آمیخته در دو بخش با استفاده از نظریه‌های داده‌بنیاد برای شناسایی عوامل و روش دلفی به منظور اولویت‌بندی انجام گرفته است. جامعه آماری تحقیق، شامل ۷ مربی، ۷ داور و ۱۶ بازیکن بود. این افراد با روش غیرتصادفی، گلوله‌برفی انتخاب شدند و مورد مصاحبه قرار گرفتند. در نهایت ۷ مقوله، ۱۲ مفهوم و ۱۱۴ عامل مؤثر بر دوره حرفه‌ای فوتبال ایران شناسایی شدند. سپس اولویت‌بندی عوامل انجام شد. روایی پرسشنامه محقق ساخته توسط ده نفر از استادان متخصص، تأیید شد و پایایی پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ، ۰٫۹۷۱، محاسبه شد. سپس آزمون تی - تک‌نمونه‌ای، برای طبقات اصلی یافت شده در تحقیق با استفاده از نرم‌افزار SPSS 18، بررسی شد. براساس یافته‌های تحقیق هفت مقوله اصلی، عبارت‌اند از: عوامل سازمانی، عوامل دولتی، عوامل فردی، عوامل رفتاری، عوامل انگیزشی، روابط میان منابع انسانی، پیامدها و مهم‌ترین عوامل براساس اولویت‌بندی ۱۱۴ عامل مؤثر عبارت‌اند از: ارائه الگوی جامع دوره بازنشستگی (۴،۴)، آموزش حرفه‌ای از کودکی (۴،۴)، شناسایی صحیح استعدادها (۴،۳)، وجود برنامه مدون برای تمامی گروه‌های سنی (۴،۳) و ایجاد امنیت شغلی (۴،۳) در فوتبال. پیشنهاد می‌شود با استفاده از یافته‌ها، مسئولان، دولت، وزارت ورزش و جوانان و فدراسیون فوتبال، در جهت بهبود و توسعه وضعیت منابع انسانی در دوره حرفه‌ای فوتبال و روشن شدن مسیر دوره حرفه‌ای گام بردارند.

واژه‌های کلیدی

بازنشستگی ورزشی، توسعه و بهبود، فوتبال حرفه‌ای، گذار شغلی، منابع انسانی.

مقدمه

در تحصیل/کار را ایجاد خواهد کرد (۴). اغلب ورزشکاران با انتخاب گزینه خروج از تحصیل، جذب مزایای بالقوه مورد انتظار از دوره حرفه‌ای ورزشی می‌شوند و این موضوع ورزشکاران را در معرض خطر قرار می‌دهد (۵). اتحادیه ورزش کمیسیون اروپا بر مسئله ارائه حمایت‌های سازمان‌یافته در قالب برنامه‌ها و طرح‌های حمایتی تأکید کرده و خط‌مشی‌هایی به سازمان‌های ورزشی برای اتخاذ سیاست‌های مناسب برای حمایت از ورزشکاران ارائه کرده است، تا از این طریق، برنامه‌های توسعه ورزش توسط سازمان‌ها با مسئولیت‌پذیری اجتماعی بیشتری در قبال منابع انسانی درگیر در ورزش قهرمانی و حرفه‌ای اجرا شود (۶). به عبارت دیگر، سازمان‌های ورزشی نه تنها می‌بایست برای توسعه و بهبود منابع انسانی خود در زمینه ورزش برنامه‌های مدون و مشخصی داشته باشند، بلکه برای آمادگی آنان برای خروج از ورزش نیز باید برنامه‌های معین و حمایت‌های سازمان‌یافته‌ای را فراهم سازند تا آسیب‌های ناشی از برکنار شدن از ورزش حرفه‌ای را به حداقل برسانند. برای مثال، از جمله اقدام‌های حمایتی در بخش مشاوره و آموزش، اجرای برنامه‌های توسعه ورزشکاران مانند برنامه‌های توسعه فردی، برنامه‌های توسعه شغلی^۹ و برنامه‌های توسعه زندگی‌انست که به صورت نظام‌مند در بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته با هدف توسعه و بهبود ورزشکاران برای برنامه‌ریزی حرفه‌ای^۱ مطلوب و تعیین مسیر حرفه‌ای^۲ مناسب به‌ویژه در مقاطع گذار دوره ورزشی ارائه می‌شود (۷). گذار حرفه‌ای/ شغلی^۳ (زویدادی است که به تغییر در پیش‌فرض‌های فرد درباره خود و دنیای پیرامون او منجر می‌شود و نیاز به تغییرات متناظر در

در دهه اخیر، حرفه‌ای‌سازی فوتبال به‌عنوان یکی از پرطرفدارترین ورزش‌های جهان، چالش بزرگ سازمان‌ها و مدیران ورزش در ایران بوده است. اصطلاح «دوره حرفه‌ای»^۱ برای اشاره به «سرنوشت یک انسان که چرخه زندگی وی در یک دوره زمانی خاص در یک جامعه خاص رقم می‌خورد» به‌کار می‌رود (۱). فرایندی که فرد به دوره حرفه‌ای خاصی وارد و در آن پیشرفت می‌کند، به‌وسیله ویژگی‌های زمینه‌ای و هنجارهای سنی و جنسی شکل می‌گیرد (۲). دوره حرفه‌ای ورزشی شامل توالی مراحل و گذارهایی شامل شروع و ادامه مشارکت ورزشی ورزشکاران، در ورزش رقابتی سازمان‌یافته^۳ و پایان یافتن آن به صورت اختیاری یا اجباری است (۳). تفاوت عمده حرفه ورزش با حرفه‌های رسمی دیگر، عدم اطمینان^۴ و ناامنی^۵ آن است، بدین معنا که ورزشکار ممکن است در اثر آسیب‌دیدگی جدی یا عدم گزینش، به صورت اجباری از دوره ورزشی خود برکنار شود و این ویژگی‌ها، دوره حرفه‌ای ورزشی را در مقایسه با سایر مشاغل منحصربه‌فرد می‌سازد. برخی ورزشکاران که در قبال حرفه ورزشی خود احساس ناامنی می‌کنند، ممکن است ترجیح دهند تا دوره‌های حرفه‌ای دوگانه^۶ را تجربه کنند. مفهوم دوره‌های حرفه‌ای دوگانه برای ورزشکاران، به چالش ترکیب حرفه ورزشی با تحصیل یا شغل غیرورزشی مانند «ورزشکاران دانش‌آموز/ دانشجو»^۷ اشاره دارد که دغدغه اصلی بسیاری از ورزشکاران به‌شمار می‌رود، چراکه ناتوانی در ایجاد تعادل بهینه بین دوره حرفه‌ای دوگانه و عدم سازگاری با این شرایط، احتمال عدم موفقیت در ورزش حرفه‌ای یا به همان اندازه عدم موفقیت

8. Personal Development Programs
9. Career Development Programs
10. Life Development Programs
11. Career Planning
12. Career Path
13. Career Transition

1. Career
2. Athletic Career
3. Organized Competitive Sport
4. Uncertainty
5. Insecurity
6. Dual Careers
7. Student Athletes

«شناسایی حوزه‌ها و عوامل مؤثر بر شکل‌دهی رفتارهای اجتماعی ورزشکاران حرفه‌ای» هشت مقوله اقتصادی، سازمانی، سیاسی، فرهنگی و اخلاقی، فنی، اجتماعی، قوانین و مقررات ورزشی و عوامل درونی شکل‌دهی رفتار را شناسایی کردند و بیان شد که این عوامل و توجه ویژه به آنها نقش بسزایی در موفقیت‌آمیز بودن دوره حرفه‌ای افراد ایفا می‌کند (۱۲). پورکیانی و همکاران (۱۳۹۶) در تحقیقی با عنوان «تحلیل اثرگذاری ورزش حرفه‌ای و قهرمانی بر توسعه ورزش» نتیجه گرفتند که در ورزش حرفه‌ای، اولویت بیشتر، از آن توسعه نظام استعدادیابی و پرورش ورزشکاران مستعد در توسعه ورزش است. بر این اساس، لزوم توجه ویژه به نظام آموزشی کشور به‌منظور پرورش استعدادها و ورزشکاران در جهت ایجاد زیرساخت‌های ورزشی مناسب ضروری به‌نظر می‌رسد (۱۳). هاشمی افوس و همکاران (۱۳۹۴) در تحقیق خود با عنوان «بازنشستگی ورزشی» چهار حوزه اصلی مشکلات بازنشستگی پس از خروج از دوره حرفه‌ای، مرتبط با سلامتی، مرتبط با شغل، خودپنداره‌ای و روحی و اجتماعی را شناسایی کردند و نتیجه گرفتند که تمامی عوامل بر بازنشستگی حرفه‌ای فرد اثرگذارند و پیشنهاد کردند که سازمان‌های ورزشی برنامه‌هایی را برای سلامت و مشاغل افراد پس از بازنشستگی در نظر بگیرند (۱۰). موسوی (۱۳۹۳) در تحقیقی با نام «بررسی عوامل مؤثر بر پایان دوره قهرمانی ورزشکاران حرفه‌ای» نتیجه گرفتند که تنها ۲۴ درصد ورزشکاران پس از کناره‌گیری در کسوت مربی ادامه کار دادند و بقیه کاملاً کناره‌گیری کرده‌اند. همچنین در ادامه بیان کردند که عواملی مانند باندبازی و بی‌عدالتی در رقابت‌های انتخابی و حرفه‌ای، نبود حمایت‌های مالی مستمر، مهم‌ترین عوامل در ترک دوره حرفه‌ای به حساب

رفتارها و روابط فرد دارد. به‌طور کلی گذارهای دوره ورزشی شامل شروع تخصصی ورزش، شروع تمرینات گسترده، پیشرفت در ورزش قهرمانی و ورود به ورزش بزرگسالان، ورود از ورزش غیرحرفه‌ای به ورزش حرفه‌ای، ورود از اوج به انتهای دوره ورزشی و پایان دوره ورزشی عنوان شده است (۸). بازنشستگی ورزشی؛ کناره‌گیری از ورزش به‌صورت اجباری یا اختیاری است. در بسیاری از صنعت‌های فعال، کناره‌گیری از مشاغل در ۶۰-۶۵ سالگی رخ می‌دهد، ولی در ورزش، وابسته به نوع ورزش، ورود به دوره بازنشستگی متغیر است (۹). افراد پس از بازنشستگی با مشکلات فراوانی مانند مشکلات مرتبط با شغل، مشکلات خودپنداره‌ای و مشکلات مرتبط با سلامت روبه‌رو هستند. از این‌رو روشن بودن آینده فرد فعال، برای دوره بازنشستگی خود، از اهمیت چشمگیری برخوردار است (۱۰). با توجه به نتایج تحقیقات قبلی، ویلمن و لاواللی^۲ (۲۰۰۴) با به‌کارگیری الگوی رشد دوره ورزشی در ورزشکاران دانش‌آموز، دانشجو، حرفه‌ای و نخبه و ورزشکاران المپیک کناره‌گیری کرده، الگوی رشد گذارهای بهنجار ورزشکاران در سطوح ورزشی، روانی- فردی، روانی- اجتماعی و تحصیلی/ شغلی را برای درک بهتر گذارهای دوره ورزشی پیشنهاد کردند که در سال‌های اخیر به‌عنوان الگوی پایه برای طرح‌ریزی حمایت‌های سازمان‌یافته، مدنظر قرار گرفته است (۳).

صالحی (۱۳۹۶) در تحقیقی با نام «تجربیات دوران کناره‌گیری ورزشکاران بازنشسته ایرانی» بیان کرد که اغلب شرکت‌کنندگان در دورانی که ورزش حرفه‌ای را کنار گذاشته‌اند، مشکلات زیادی داشته‌اند، ولی این مشکلات در افرادی که داوطلبانه کناره‌گیری کرده و به اهداف خود دست یافته‌اند، تا حدی کمتر و کنترل‌شدنی‌تر بوده است (۱۱). نقوی و همکاران (۱۳۹۶) در تحقیقی با عنوان

2. Lavallee & Wylleman

1. Sport retirement

استعدادپروری و نخبه‌پروری و از سوی دیگر، دیدگاه مصرف‌گرایانه سازمان‌های ورزشی به نیروی انسانی ممکن است بستری را فراهم سازد که در آن نه تنها استعدادها قادر به کشف شدن نیستند، بلکه در آن، استعدادها به درستی پرورش نیابند و حتی پس از طی شدن دوران اوج، منابع انسانی بدون حمایت سازمانی لازم در جامعه رها شوند. اگرچه آمار رسمی یا پژوهش نظام‌مندی در خصوص مشکلات نیروی انسانی برکنار شده یا بازنشسته در ایران وجود ندارد، نتایج مطالعات خارجی حاکی از آن است که با وجود نظام‌های کارآمد حرفه‌ای، ورزشکاران هنگام خروج از ورزش دچار مشکلات مختلفی بوده‌اند. دلیل این مسئله آن است که بیشتر ورزشکاران برنامه‌ای برای توسعه قابلیت‌ها و جایگزین‌های شغلی خارج از زمینه ورزش ندارند یا آن را تا زمان کناره‌گیری از ورزش به تعویق می‌اندازند که این امر سبب می‌شود ورزشکار هنگام کناره‌گیری یا بازنشستگی آمادگی لازم برای ورود به دنیای غیرورزشی را نداشته باشد و از این رو نسبت به مشکلات شغلی، مالی و روان‌شناختی آسیب‌پذیر شود. در نتیجه مشخص بودن مسیر دوره حرفه‌ای برای افراد فعال در دوره، اهمیت ویژه‌ای دارد. از این رو هدف از این پژوهش شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر دوره حرفه‌ای فوتبال ایران با تأکید بر بهبود و توسعه نیروی انسانی است.

روش‌شناسی

این پژوهش از نظر هدف از نوع پژوهش‌های کاربردی است که به روش آمیخته و در دو بخش انجام پذیرفته است. رویکرد پژوهش از نوع استقرایی است، اهداف پژوهش از نوع اکتشافی‌اند، شیوه گردآوری داده‌ها، بررسی اسناد، برگزاری جلسات مصاحبه و استفاده از پرسشنامه‌های محقق ساخته است. به این منظور برای شناسایی عوامل مؤثر

می‌آیند (۱۴). کونس^۱ (۲۰۱۲) در تحقیقی با نام «گذار نقش بازیکنان حرفه‌ای فوتبال» اشاره کرد که هر فاز از دوره حرفه‌ای به‌طور مستقیم بر کیفیت گذار به خارج از فوتبال، اثرگذار است. تجربه اشتغال غیرورزشی در فصل‌های استراحت به بازیکنان این اعتمادبه‌نفس را خواهد داد که قادرند خارج از ورزش نیز زندگی و نقش خود را ایفا کنند. اگرچه تحصیل یک مسئله و انتخاب شخصی است، اما بازیکنانی که مهارت‌های انضباطی و مدیریت زمان را از طریق تحصیل به دست می‌آورند، چالش کمتری در زندگی پس از فوتبال حرفه‌ای دارند. بر پایه یافته‌های وسیع این پژوهش، برنامه‌های حمایتی ذیل پیشنهاد شده است: طرح حقوق بازنشستگی، بیمه سلامت درازمدت برای بازیکنان، طرح راهنمایی و مشاوره فزاینده، برنامه‌های کارورزی، تسهیل حمایت مالی ورزشی، تشویق پیشرفت تحصیلی و حذف قراردادهای دوبرخی (۱۵). میشل^۲ (۲۰۱۵) در تحقیقی با عنوان «هویت در فوتبال حرفه‌ای جوانان» ابتدا نشان داد که جو فرهنگی باشگاه ۳۰ درصد از واریانس هویت ورزشی بازیکنان جوان فوتبال را مشخص می‌کند. در بخش دوم، مشاوران برنامه‌های توسعه ورزشکار ویژگی‌های ایده‌آل برای گذار موفق را خودباوری، تعهد و خودآگاهی عنوان کردند. در بخش سوم، یافته‌ها به صورت روایت‌هایی از بازیکنان گزارش شد که براساس آن به این نتیجه رسیدند که داشتن هویت روشن با فراهم کردن انعطاف‌پذیری و پشتکار در لحظه‌های مهم گذار به بازیکنان کمک می‌کند. براساس این مطالعه، پیشرفت دوره حرفه‌ای و پایان دادن موفقیت‌آمیز آن، نیازمند توسعه راهبردهای درون‌باشگاهی و سازمانی مناسب برای ایجاد هویت فردی روشن در بازیکنان جوان است (۱۶).

با توجه به اهمیت حرفه‌ای‌سازی دوره فوتبال در ایران، از یک سو، کمبود نظام‌های کارآمد برای استعدادیابی،

شد. به‌منظور سنجش روایی، پرسشنامه به ۱۰ نفر از استادان متخصص ارسال و روایی آن تأیید شد. پایایی پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ، ۰/۹۷۱ بود. با استفاده از روش دلفی، ابتدا در مرحله اول، پرسشنامه در اختیار خبرگان قرار گرفت تا نظرات خود را در خصوص عوامل و سؤالات بیان کنند. پس از تجزیه و تحلیل مرحله اول روش دلفی، عوامل به ۱۰۴ عامل تقلیل پیدا کردند. در مرحله دوم پرسشنامه، با استفاده از طیف لیکرت پنج‌امتیازی در اختیار خبرگان قرار گرفت. پس از تجزیه و تحلیل پرسشنامه‌ها، اولویت‌بندی عوامل براساس عوامل درجه اول و دوم، در دو جدول طراحی شد. سپس آزمون تی-تک‌نمونه‌ای با استفاده از نرم‌افزار SPSS 18 با توجه به میانگین ۲,۵ برای طبقات اصلی یافته‌های تحقیق صورت گرفت.

یافته‌ها

طبق مصاحباتی که با ۳۰ نفر از خبرگان صورت گرفت، این خبرگان متشکل از ۷ داور (۲۳ درصد) ۷ مربی (۲۳ درصد) و ۱۶ بازیکن (۵۴ درصد) بودند که میانگین سنی آنها 5 ± 37 سال و سابقه فعالیت ورزشی آنها 5 ± 17 سال بود. سطح تحصیلات شرکت‌کنندگان عبارت بود از ۱۲ نفر (۴۱ درصد) دارای مدرک دیپلم، ۹ نفر (۳۰ درصد) دارای مدرک کارشناسی، ۷ نفر (۲۳ درصد) دارای مدرک کارشناسی ارشد و ۲ نفر (۶ درصد) دارای مدرک دکتری. در این تحقیق ابتدا عوامل مؤثر بر دوره حرفه‌ای در فوتبال شناسایی شد. در جلسات مصاحبه ابتدا پیش‌زمینه‌ای در مورد دوره حرفه‌ای، به افراد داده شد. سپس اطلاعات موردنظر در خصوص دوره حرفه‌ای به صورت زمینه‌ای جمع‌آوری شد. پس از مصاحبه، بخش‌های کلیدی موردنظر برای تمامی مصاحبه‌ها با استفاده از کدگذاری باز استخراج شدند. پس از استخراج بخش‌های

بر دوره حرفه‌ای فوتبال به صورت زمینه‌ای از روش نظریه‌های داده‌بنیاد و به‌منظور اولویت‌بندی عوامل از روش دلفی استفاده شده است. شرکت‌کنندگان به‌گونه‌ای انتخاب شدند تا دامنه وسیعی از اطلاعات مربوط به تجربه دوره حرفه‌ای در فوتبال قابل شناسایی و استخراج باشد که شامل بازیکنان، مربیان و داوران در چهار شرایط حرفه‌ای تازه‌وارد، در حال پیشرفت، در آستانه بازنشستگی و بازنشسته در دو سطح از پیشرفت حرفه‌ای موفق و ناموفق، است. در انتخاب افراد از روش غیرتصادفی گلوله‌برفی استفاده شد. در روش گلوله‌برفی هریک از افرادی که مورد مصاحبه قرار گرفتند، نترات بعدی را که برای ادامه روند پژوهش مفید بودند، معرفی کردند. به این منظور ابتدا با ۳۰ تن از خبرگان، متشکل از ۷ داور، ۷ مربی و ۱۶ بازیکن، مصاحبه شد. افراد به صورت تک‌تک در محل کار خود مورد مصاحبه قرار گرفتند. تعداد خبرگان براساس پدیدار شدن نظرات تکراری مشخص شد، همزمان با اجرای مصاحبه‌ها کدگذاری باز صورت گرفت. از ۲۱ نظرات تکراری ظهور پیدا کردند و مصاحبه تا نفر ۳۰ به‌منظور اطمینان از یافته‌های تحقیق ادامه پیدا کرد. سپس داده‌ها مجدداً با استفاده از کدگذاری باز و در مرحله بعد با استفاده از کدگذاری محوری تجزیه و تحلیل شدند. در کدگذاری باز، مصاحبه‌ها به دقت شنیده شده و بخش‌های مهم مصاحبه‌ها به صورت ۱۱۴ عامل اصلی، استخراج شدند. سپس در کدگذاری محوری طبقات و مقوله‌ها و مفهوم‌ها نمایان شدند. در نهایت ۷ مقوله، ۱۲ مفهوم و ۱۱۴ عامل مؤثر بر دوره حرفه‌ای فوتبال یافت شد. به‌منظور سنجش پایایی و روایی عوامل یافت‌شده، این عوامل در اختیار خبرگان قرار گرفتند و از نظر قابلیت اعتمادپذیری، بررسی و مورد قبول واقع شدند. در گام بعد، براساس ۱۱۴ عامل یافت‌شده پرسشنامه‌ای با ۱۱۸ مؤلفه (دارای ۴ سؤال تکراری برای اطمینان از صحت پاسخ‌ها) به صورت محقق‌ساخته، طراحی

کلیدی، از میان عواملی که بیشترین تکرار را داشتند، تعداد ۱۱۴ عامل اصلی شناسایی شد. سپس در بخش کدگذاری محوری، طبقه‌بندی عوامل صورت گرفت و در نهایت ۷ مقوله، ۱۲ مفهوم و ۱۱۴ عامل اصلی در جدول ۱ ارائه شد.

جدول ۱. شناسایی و طبقه‌بندی نشان، مفاهیم و مقوله‌ها

مقوله	مفهوم	نشان
عوامل سازمانی	امکانات و تسهیلات	امکانات مخصوص برای هریک از باشگاه‌ها، در نظر گرفتن ورزش به‌عنوان یک شغل، امکانات حرفه‌ای برای زندگی افراد، آکادمیک بودن دوره حرفه‌ای، حرفه‌ای بودن زیرساخت‌ها، حمایت در دوره بازنشستگی، توجه به اوقات فراغت افراد، حمایت‌های سازمانی، ایجاد مدارس فوتبال، ایجاد امنیت شغلی، بیمه بازنشستگی
	منابع انسانی	وجود روان‌شناس و تیم پزشکی در کنار افراد، ارزش‌آفرینی توسط تسهیل‌کنندگان، سلیقه مربیان و عاملان اصلی، حفظ منابع توسط گردانندگان، وجود مربیان و کادر متخصص، نظارت بر زندگی حرفه‌ای افراد، پایبند بودن به قوانین
عوامل سازمانی	ساختار مالی	تعیین چرخه مالی میان تمام افراد و کاراکترها، حرفه‌ای نبودن هزینه‌های صورت‌گرفته، عدم دریافت حق فدراسیون از رسانه، راغب‌سازی بنگاه‌های اقتصادی، اداره دولتی در حوزه ورزش، عدم پرداخت به‌موقع حق افراد، ورشکستگی باشگاه‌ها، سرمایه‌گذاری مناسب، درآمدزایی باشگاه، رانت‌خواری، کمبود بودجه، وجود اسپانسر
	برنامه‌ریزی و مدیریت	در دست نبودن الگوی مشخص برای هر رده سنی، آموزش درباره دوره حرفه‌ای به خانواده‌ها، آموزش‌دهنده بودن دوره حرفه‌ای، ترویج فرهنگ دوره حرفه‌ای، استفاده اندک از فناوری، نظارت بر برنامه زندگی فرد، آموزش از سنین کودکی، عدم شناسایی استعدادها، به‌روز بودن اطلاعات، داشتن برنامه مدون، آموزش رفتار حرفه‌ای، فاصله با الگوی جهانی، روشن بودن مسیر، مدیریت صحیح، بازاریابی صحیح، تصمیم‌گیری
عوامل دولتی	نقش دولتمردان	عدم حمایت دولتمردان، حمایت از ورزشکاران پس از بازنشستگی، در نظر گرفتن بیمه بازنشستگی برای ورزشکاران، ارائه تسهیلات و امکانات به ورزشکاران
عوامل فردی	نقش خانواده	دیدگاه خانواده، استعدادیابی صحیح فرزند از کودکی، حمایت خانواده
عوامل فردی	نقش فرد	تبدیل دوره حرفه‌ای به اولویت زندگی فرد، شانس برای ورود به دوره حرفه‌ای، خصوصیات اجتماعی و فرهنگی، بالا بردن کیفیت زندگی فرد، آمادگی ذهنی و جسمی فرد، تصور و ایجاد برنامه شخصی، شرایط فیزیولوژیک فرد، برنامه‌ریزی شخصی، شناخت فرد از خود، داوطلب بودن فرد، تفکرات و هدف فرد، تلاش و پشتکار فرد، نظم و انضباط فرد، علاقه‌مندی فرد، توان مالی فرد، سن افراد
عوامل رفتاری	رفتارهای اکتسابی در طول دوره	حرفه‌ای شدن سبک و رفتار زندگی، بالا بردن ظرفیت و گنجایش فرد، ایجاد اعتمادبه‌نفس در فرد، تلاش برای دستیابی به هدف، تغییر نگرش درباره شکست، زیر پا گذاشتن احساسات، سوءاستفاده از محبوبیت، مسئولیت‌پذیری فرد، افزایش غرور فرد، شکست روحی، کسب تجربه
عوامل انگیزشی	ایجاد انگیزه در طول دوره حرفه‌ای	جذابیت بازیکنان برای فرد، تماشاچی بودن در فوتبال، الگو قرار دادن بازیکن‌ها، تمایل به کسب شهرت، کسب منافع مالی، تشویق اطرافیان، جذابیت رشته، عنوان شغل، نقش رسانه

مقوله	مفهوم	نشان
روابط میان منابع انسانی	ارتباط افراد با یکدیگر	عوامل محیطی و جغرافیایی، شرایط و ویژگی‌های محیطی، تبعیض شخصیتی و جنسیتی، روابط میان افراد، حسادت میان افراد، رقابت ناسالم
پیامدها	پیامدهای منفی	حواشی ایجادشده توسط هواداران و رسانه، فراموش شدن افراد بعد از دوره حرفه‌ای، فرار بازیکن‌ها، مربیان و داوران از کشور، سرعت اندک پیشرفت در شرایط فعلی، نیاز به شغل دوم پس از بازنشستگی، ضعف سخت‌افزاری و نرم‌افزاری، عدم برگزاری دوره‌های مناسب، بهره نبردن از پیشکسوتان، متحد شدن علیه اهداف، مشکلات زندگی حرفه‌ای، محدودیت‌های شهرت، شایسته‌سالاری کاذب، وارد شرط‌بندی شدن، نبود مشاورین کنار تیم، بی‌توجهی به داوری، آینده نامشخص، قراردادهای سوری، مصدومیت فرد
	پیامدهای مثبت	کسب دانش در حوزه زبان و کامپیوتر، ایجاد اعتمادبه‌نفس در فرد، ایجاد شهرت برای فرد، پوشش نیازهای فرد، تحصیلات مرتبط

۵ دریافت کرده بودند، به‌عنوان عوامل درجه اول مؤثر بر دوره حرفه‌ای فوتبال شناسایی شدند و عواملی که امتیازی بین ۳-۴ گرفته بودند، درجه دوم اهمیت را کسب کردند که به‌ترتیب در دو جدول بعدی نمایان می‌شوند. چیدمان جدول براساس سؤالات پرسشنامه و با استفاده از نظر خبرگان صورت گرفته است.

براساس جدول ۱ عوامل مؤثر بر دوره حرفه‌ای فوتبال ایران طبقه‌بندی شد. در مرحله بعد با استفاده از ۱۱۴ عامل یافت‌شده پرسشنامه‌ای محقق‌ساخته، طراحی و برای ۱۰ نفر از استادان ارسال و روایی پرسشنامه تأیید شد. پایایی پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ ۰,۹۷۱ محاسبه شد.

اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر دوره حرفه‌ای در فوتبال با

استفاده از روش دلفی

در مرحله اول پرسشنامه‌ها برای خبرگان ارسال شد، پرسشنامه‌ها دارای ۱۱۸ سؤال بود (۴ سؤال به‌منظور اطمینان از صحت پاسخ‌ها اضافه شد). ابتدا از خبرگان خواسته شد که نظرهای اجمالی خود را در خصوص عوامل و سؤالات بیان کنند و در صورت نیاز موارد مهم به پرسشنامه اضافه شود. پس از تجزیه و تحلیل پاسخ‌های خبرگان، تعداد سؤالات به ۱۰۴ سؤال تقلیل پیدا کرد و برخی سؤالات با یکدیگر ادغام شدند. در مرحله دوم به‌منظور سنجش میزان اهمیت هریک از عوامل در پرسشنامه از طیف لیکرت پنج‌امتیازی برای امتیازدهی به عوامل استفاده شد و پرسشنامه‌ها برای خبرگان ارسال شد. پس از تجزیه و تحلیل نهایی پرسشنامه‌ها، میزان اهمیت هریک از عوامل مشخص شد. عواملی که امتیازی مابین ۴-

جدول ۲. عوامل مؤثر درجه اول بر دوره حرفه‌ای فوتبال ایران

عوامل مؤثر درجه اول بر دوره حرفه‌ای فوتبال و امتیازات کسب‌شده		
۴,۲	ارائه تسهیلات و امکانات	۴,۱
۴	دیدگاه خانواده	۴,۲۶
۴,۱	حمایت خانواده	۴,۰۶
۴,۱	بالا بردن کیفیت	۴,۰۶
۴	آمادگی ذهنی و جسمی	۴,۱
۴	ایجاد برنامه و تصویر	۴,۴
۴,۱	فیزیولوژی فرد	۴,۲
۴	برنامه‌ریزی	۴,۳
۴,۱	تلاش و پشتکار	۴,۰۶
۴,۲	نظم و انضباط	۴
۴,۴	علاقه‌مندی	۴,۲
۴	حرفه‌ای شدن سبک زندگی	۴,۲
۴	بالا بردن ظرفیت فرد	۴,۲
۴,۲	ایجاد اعتمادبه‌نفس	۴,۲
۴,۲	تلاش برای دستیابی به هدف	۴
۴,۲	تغییر نگرش درباره شکست	۴,۱
۴	کسب تجربه	۴,۲
۴,۲	نقش رسانه	۴,۴
۴,۱	نیاز به شغل دوم	۴,۳
۴	ضعف سخت‌افزاری و نرم‌افزاری	۴,۴
۴,۱	برگزاری دوره	۴,۲
۴,۱	متحد نشدن علیه اهداف	۴,۱
۴,۱	عدم شایسته‌سالاری کذب	۴,۲
۴	توجه به داوری	۴,۲
-	-	۴,۱

شناسایی صحیح استعدادها (۴,۳)، وجود برنامه مدون برای تمامی گروه‌های سنی (۴,۳) و ایجاد امنیت شغلی (۴,۳). در جدول ۳ عوامل مؤثر درجه دوم بررسی شده‌اند که امتیازی بین ۳-۴ دریافت کرده‌اند.

براساس جدول ۲ پنج عاملی که بیشترین امتیاز را کسب کردند عبارت‌اند از: ارائه الگوی جامع دوره بازنشستگی (۴,۴)، آموزش حرفه‌ای از کودکی (۴,۴)،

جدول ۳. عوامل مؤثر درجه دوم بر دوره حرفه‌ای فوتبال

عوامل مؤثر درجه دوم بر دوره حرفه‌ای فوتبال		
۳,۷	آموزش به خانواده‌ها	۳,۷
۳,۷	ترویج فرهنگ	۳,۶
۳,۸	فناوری	۳,۸
۳,۸	فاصله با جهان	۳,۸
۳,۹	بازاریابی صحیح	۳,۶
۳,۸	حمایت دولتمردان	۳,۹
۳,۸	تبدیل دوره به اولویت	۳,۸
۳,۹	خصوصیات اجتماعی	۳,۱

۳,۹	شناخت از خود	۳,۸	ورشکستگی
۳,۷	داوطلب بودن فرد	۳,۹	کاهش رانت
۳,۸	تفکرات و هدف	۳,۹	کمبود بودجه
۳,۸	توان مالی	۳,۶	الگوی مشخص
۳,۴	احساسات	۳,۷	سن
۳,۸	مسئولیت‌پذیری	۳,۵	محبوبیت
۳,۵	شکست روحی	۳,۴	افزایش غرور
۳,۳	تماشاچی بودن در فوتبال	۳,۸	جذابیت بازیکن برای فرد
۳,۷	کسب شهرت	۳,۷	الگو قراردادن بازیکن‌ها
۳,۸	تشویق اطرافیان	۳,۸	کسب منافع مالی
۳,۷	عنوان شغل	۳,۸	جذابیت رشته
۳,۸	تبعیض جنسیتی	۳,۸	عوامل و شرایط محیطی
۳,۶	حواشی رسانه و هوادار	۳,۸	روابط
۳,۸	فرار از کشور	۳,۵	فراموش شدن افراد
۳,۷	بهره بردن از پیشکسوتان	۳,۷	سرعت کم در پیشرفت
۳,۶	شرط‌بندی	۳,۷	مشکلات زندگی حرفه‌ای
۳,۸	قرارداد سوری	۳,۷	وجود مشاور
۳,۸	پوشش نیاز	۳,۸	مصدومیت
-	-	۳,۸	سیستم پاداش و تنبیه

می‌دهند که هفت طبقه اصلی یافت‌شده در سطح معناداری $P \leq 0/05$ ، تفاوت معناداری با میانگین فرضی ۲,۵ دارند. همچنین نشان می‌دهد که در اولویت‌بندی مقوله‌های اصلی عوامل دولتی با میانگین ۴,۱ در صدر اولویت عوامل مؤثر بر دوره حرفه‌ای فوتبال قرار دارد. در اولویت بعدی عوامل سازمانی و سپس عوامل فردی قرار می‌گیرند. در ادامه به ترتیب دیگر عوامل در اولویت‌های بعدی قرار می‌گیرند، عوامل رفتاری، پیامدها، روابط میان منابع انسانی و در نهایت عوامل انگیزشی.

برخلاف گرفتن اهمیت درجه دوم، باید این موضوع را مورد توجه قرار داد که تمامی عوامل یافت‌شده و ارائه‌شده در هر دو جدول اهمیت زیادی دارند و در دوره حرفه‌ای فوتبال به‌منظور توسعه و بهبود منابع انسانی باید مورد توجه قرار گیرند. از میان عوامل درجه دوم، پنج عاملی که بیشترین امتیاز را کسب کرده‌اند عبارت‌اند از: نظارت بر زندگی حرفه‌ای (۳,۹)، کاهش رانت‌خواری در فوتبال (۳,۹)، کمبود بودجه (۳,۹)، بازاریابی صحیح در فوتبال (۳,۹)، شناخت فرد از خود (۳,۹). سپس در جدول ۴ آزمون تی- تک‌نمونه‌ای با توجه به میانگین ۲,۵ برای طبقات اصلی یافت‌شده در تحقیق با استفاده از نرم‌افزار SPSS 18 بررسی شد، آزمون t تک‌نمونه‌ای برای آزمودن فرضیه برابری میانگین یک نمونه (X) با میانگین جامعه (μ) که دارای توزیع نرمال است، به کار می‌رود. هدف از اجرای این آزمون در این تحقیق سنجیدن برابری میانگین نمونه برآوردشده (X) با میانگین جامعه (μ) است. با توجه به خروجی نرم‌افزار SPSS 18 برای آزمون تی تک‌نمونه‌ای، یافته‌ها نشان

جدول ۴. آزمون تی تک‌نمونه‌ای برای طبقات اصلی یافته‌ها مؤثر بر دوره حرفه‌ای فوتبال

تعداد	df	میانگین	انحراف استاندارد	سطح معناداری	آماره تی
۳۰	۲۹	۴/۰۴	۰/۳۲۲	۰/۰۰۰	۳۰/۲۰۲
۳۰	۲۹	۴/۱۹	۰/۳۲۲	۰/۰۱۲	۹/۱۴۲
۳۰	۲۹	۴/۰۳	۰/۱۷۶	۰/۰۰۰	۳۶/۸۱
۳۰	۲۹	۳/۹۵	۰/۴۳۳	۰/۰۰۰	۱۱/۱۳
۳۰	۲۹	۳/۸۳	۰/۲۷۲	۰/۰۰۰	۱۳/۸۱
۳۰	۲۹	۳/۸۵	۰/۰۱۷	۰/۰۰۰	۱۳۵/۰۰
۳۰	۲۹	۳/۹۱	۰/۲۱۴	۰/۰۰۰	۲۸/۰۵

براساس یافته‌های پژوهش، عوامل اصلی یافت‌شده بر دوره حرفه‌ای فوتبال با تأکید بر بهبود و توسعه منابع انسانی مؤثرند و توجه به این عوامل در طول دوره حرفه‌ای نقش بسزایی در موفقیت افراد فعال در این دوره، ایفا می‌کند.

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به اهمیت حرفه‌ای‌سازی فوتبال در ایران و جذابیت این رشته ورزشی برای علاقه‌مندان ضروری است که، مسیر دوره حرفه‌ای برای فعالان روشن باشد و افراد از آینده دوره حرفه‌ای خود مطمئن باشند، به این منظور در این پژوهش به شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر دوره حرفه‌ای فوتبال ایران پرداخته شد و با استفاده از نظر خبرگان، که با روش گلوله‌برفی شناسایی و مصاحبه شدند، این عوامل کدگذاری و ارائه شدند. براساس یافته‌های تحقیق ۷ مقوله (عوامل سازمانی، عوامل دولتی، عوامل فردی، عوامل رفتاری، عوامل انگیزشی، روابط میان منابع انسانی و پیامد) و ۱۲ مفهوم (امکانات و تسهیلات، منابع انسانی، ساختار مالی، برنامه‌ریزی و مدیریت، نقش دولتمردان، نقش خانواده، نقش فرد، رفتارهای اکتسابی در طول دوره، ایجاد انگیزه در طول دوره حرفه‌ای، ارتباط افراد با یکدیگر، پیامدهای منفی و پیامدهای مثبت) و ۱۱۴ نشان اصلی شناسایی شدند. این عوامل در مرحله بعدی با استفاده از روش دلفی اولویت‌بندی شده و در دو سطح عوامل درجه

اول و دوم دسته‌بندی شدند، سپس مقوله‌های اصلی اولویت‌بندی شدند. در عوامل درجه اول موضوع بسیار مهم، در نظر گرفتن الگوی جامع دوره بازنشستگی، ارائه الگوی دوره حرفه‌ای برای تمامی رده‌بندی‌های سنی، آموزش حرفه‌ای از کودکی، شناسایی صحیح استعدادها و ایجاد امنیت شغلی، برای افراد فعال در حوزه فوتبال است. از میان عوامل درجه دوم نیز نظارت بر زندگی حرفه‌ای، کاهش رانت‌خواری در فوتبال، کمبود بودجه، بازاریابی صحیح در فوتبال، شناخت فرد از خود بیان شد که نشان‌دهنده اهمیت گسترش فرهنگ زندگی و مسیر حرفه‌ای در فوتبال ایران است. همچنین مشخص می‌شود که سرمایه‌گذاری‌های صحیح در جهت صحیح صورت نگرفته است که مسائل حاشیه‌ای، روزه‌روز در جامعه ورزشی نمایان‌تر می‌شود. در نهایت، تمامی عوامل یافت‌شده در دوره حرفه‌ای فوتبال اثرگذارند. شرایط فعلی دوره حرفه‌ای فوتبال از نظر مشارکت‌کنندگان مثبت ارزیابی نمی‌شود. بنابراین استفاده مناسب از عوامل یافت‌شده با توجه به اولویت‌بندی آنها در توسعه و بهبود دوره حرفه‌ای، اهمیت زیادی دارد. اولویت‌بندی مقوله‌های اصلی در تحقیق نشان داد که عوامل دولتی بیشترین اثر را در دوره حرفه‌ای فوتبال ایران داراست. زیرمجموعه‌های این عامل عبارت‌اند از: عدم حمایت دولتمردان، لزوم حمایت از ورزشکاران پس از بازنشستگی، در نظر گرفتن بیمه بازنشستگی برای

می‌تواند موجب دل‌سردی و کناره‌گیری آنها شود. براساس مطالعات پیشین در ادامه این تحقیقات بررسی و یافته‌های موجود بررسی و مقایسه می‌شوند. نقوی و همکاران (۱۳۹۶) در تحقیق خود هشت مقوله اقتصادی، سازمانی، سیاسی، فرهنگی و اخلاقی، فنی، اجتماعی، قوانین و مقررات ورزشی و عوامل درونی شکل‌دهی رفتار را شناسایی کردند و این عوامل را در موفقیت‌آمیز بودن دوره حرفه‌ای فرد، مؤثر دانستند. یافته‌های تحقیق حاضر در بخش عوامل سازمانی و رفتاری با پژوهش حاضر همپوشانی دارد. بخش عوامل رفتاری شامل حرفه‌ای شدن سبک و رفتار زندگی، بالا بردن ظرفیت و گنجایش فرد، ایجاد اعتمادبه‌نفس در فرد، تلاش برای دستیابی به هدف، تغییر نگرش درباره شکست، زیر پا گذاشتن احساسات، سوءاستفاده از محبوبیت، مسئولیت‌پذیری فرد، مبارزه با افزایش غرور فرد، جلوگیری از شکست روحی و کسب تجربه از دوره حرفه‌ای می‌شود که با توسعه فرهنگ و رفتار حرفه‌ای دست یافتن به هر یک از این عوامل آسان می‌شود (۱۲). در این تحقیق به نبود برنامه مناسب برای تمامی گروه‌های سنی اشاره و بیان شد که برای داشتن یک دوره حرفه‌ای موفق الگو و برنامه‌ای مدون به‌منظور تسهیل دوره حرفه‌ای و موفقیت افراد جزو عوامل درجه اول در حرفه‌ای به حساب می‌آیند. به عقیده صوفی و همکاران (۱۳۹۶) نیز فقدان تیم‌های پایه در باشگاه‌ها، ضعف اصلی محیط حرفه‌ای است (۱۷). صالحی (۱۳۹۶) در تحقیق خود بیان کرد که اغلب شرکت‌کنندگان در دورانی که ورزش حرفه‌ای را کنار گذاشته‌اند، مشکلات زیادی داشته‌اند، ولی این مشکلات در افرادی که داوطلبانه کناره‌گیری کرده و به اهداف خود دست یافته‌اند، تا حدی کمتر و قابل کنترل تر بوده است. ازین‌رو با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر ارائه برنامه‌ای صحیح برای دوره بازنشستگی ورزشکاران، حمایت دولتمردان از ورزشکاران و عدم فراموشی پیشکسوتان اهمیت فراوانی دارد و در اولویت

ورزشکاران، ارائه تسهیلات و امکانات به ورزشکاران. یافته‌ها نشان می‌دهد که براساس اولویت‌بندی ۱۱۴ عامل نیز ارائه الگوی جامع بازنشستگی از اهمیت زیادی در دوران حرفه‌ای فوتبال ایران برخوردار است، ازین‌رو دولت با پشتیبانی صحیح از ورزش به‌خصوص فوتبال که جایگاه ویژه‌ای در کشور دارد، می‌تواند نقش مهمی را در بهبود وضعیت منابع انسانی فعال و بازنشسته ایفا کند. در اولویت بعدی عوامل سازمانی قرار می‌گیرد که زیرمجموعه‌های آن عبارت‌اند از: امکانات و تسهیلات، منابع انسانی، ساختار مالی و برنامه‌ریزی و مدیریت، که نشان می‌دهد پس از دولت سازمان‌های ذی‌نفع در ورزش، وزارت ورزش و جوانان و فدراسیون فوتبال نقش مهمی را ایفا می‌کنند. در هر حوزه‌ای گردانندگان آن حوزه و تصمیمات و مدیریت صحیح آنها سرنوشت فعالان را مشخص می‌سازد، ازین‌رو توجه به عوامل موجود در این دسته‌بندی و پیاده‌سازی صحیح این عوامل اهمیت پیدا می‌کند. در اولویت سوم عامل فردی با دو زیرمجموعه عوامل فردی و عوامل خانواده جای گرفتند که به شناخت صحیح فرد و خانواده از خود و توانایی‌های فرد و ویژگی‌های شخصیتی فرد اشاره دارد. افراد فعال به‌عنوان اصلی‌ترین منابع انسانی در این حوزه از اهمیت فراوانی برخوردارند، ولی ابتدا باید زیرساخت‌های لازم اجرایی شوند تا این منابع ارزشمند توانایی لازم را برای ایفای نقش مؤثر پیدا کنند. همچنین این تحقیق نشان داد که در طبقه‌بندی عوامل اصلی، عامل انگیزشی در آخرین اولویت قرار گرفته است و با توجه به زیرمجموعه‌های این عامل که عبارت‌اند از جذابیت بازیکنان برای فرد، تماشاچی بودن در فوتبال، الگو قرار دادن بازیکن‌ها، تمایل به کسب شهرت، کسب منافع مالی، تشویق اطرافیان، جذابیت رشته، عنوان شغل، نقش رسانه، نشان می‌دهد که افراد فعال به‌دلیل استعداد و علاقه شخصی خود وارد این رشته ورزشی شده‌اند، ولی ضعف زیرساختی و توجه نامناسب به آنها

اول قرار می‌گیرد (۱۱). همچنین هاشمی افوس و همکاران (۱۳۹۴) در تحقیق خود چهار حوزه اصلی مشکلات بازنشستگی پس از خروج از دوره حرفه‌ای، مرتبط با سلامتی، مرتبط با شغل، خودپنداره‌ای و روحی و اجتماعی را شناسایی کردند و نتیجه گرفتند که تمامی عوامل بر بازنشستگی حرفه‌ای فرد اثرگذارند و پیشنهاد کردند که سازمان‌های ورزشی برنامه‌هایی را برای سلامت و مشاغل افراد پس از بازنشستگی در نظر بگیرند. یافته‌های تحقیق مذکور با یافته‌های تحقیق حاضر همراستا است. در تحقیق حاضر یکی از عواملی که در بخش پیامدهای دوره حرفه‌ای قرار گرفت، مصدومیت افراد بود و اینکه پس از بازنشستگی این افراد به صورت اجباری با مشکلات فراوانی در زندگی شخصی خود مواجه شده و به گونه‌ای برای همیشه فراموش می‌شوند. از این رو، توجه به دوره بازنشستگی فرد که به صورت اجباری یا اختیاری دوره حرفه‌ای را ترک کرده است، بسیار مهم است (۱۰). داشتن الگویی جامع که تمامی جوانب را در نظر بگیرد و با توجه به عوامل درجه اول یافت شده در این تحقیق، به روشن شدن مسیر دوره حرفه‌ای فرد منجر شود، از اهمیت زیادی برخوردار است. در همین خصوص لوچر (۲۰۱۶) در تحقیق خود نشان داد که پس از بازنشستگی، بازیکنان شرایط متفاوتی را در گذار به خارج از فوتبال حرفه‌ای تجربه می‌کنند و نیاز دارند که مسیر پیش رویشان روشن باشد (۱۸). موسوی (۱۳۹۳) در تحقیقی نتیجه گرفت که تنها ۲۴ درصد ورزشکاران پس از کناره‌گیری در کسوت مربی ادامه کار داده و بقیه کاملاً کناره‌گیری کرده‌اند. یافته‌های پژوهش حاضر، نشان‌دهنده اهمیت طراحی برنامه‌ای برای دوران بازنشستگی افراد ورزشکار است. همچنین بیان کردند که برخی افراد فعال به شغل دوم نیاز دارند. با توجه به یافته‌های تحقیق حاضر، رانت‌خواری، وارد شرط‌بندی شدن و قراردادهای سوری و

شایسته‌سالاری‌های کاذب، جزء موارد یافت شده‌ای است که تأثیر بسزایی در سرنوشت حرفه‌ای افراد دارد. یافته‌های تحقیق موسوی نیز نشان داد، باندبازی و بی‌عدالتی در رقابت‌های انتخابی، نبود حمایت‌های مالی مستمر، مهم‌ترین عوامل در دوره حرفه‌ای هستند و باید با آنها مواجهه گردد (۱۴). یافته‌های این پژوهش نیاز به سیستم جامع استعدادیابی برای ورود افراد شایسته به حوزه ورزش را در درجه اول اهمیت قرار می‌دهد. پورکیانی و همکاران (۱۳۹۶) نیز اولویت بیشتر را، از آن توسعه نظام استعدادیابی و پرورش ورزشکاران مستعد در توسعه ورزش می‌دانند (۱۳). در تحقیق حاضر عامل سن، در گروه عوامل مؤثر درجه دوم در دوره حرفه‌ای به حساب می‌آید و بیان شده است که آموزش ورزش حرفه‌ای از کودکی و شناسایی صحیح استعدادها می‌تواند در موفقیت دوره حرفه‌ای فرد نقش مهمی را ایفا کند. فریک (۲۰۱۲) نیز در تحقیق خود به عامل سن در زمان شروع دوره حرفه‌ای و فشار رقابتی موجود در دوره حرفه‌ای اشاره کرد (۱۹). نتایج نشان می‌دهد که تحصیلات مرتبط می‌تواند عاملی برای ارتقای زندگی حرفه‌ای فرد و اعتماد به نفس برای پیدا کردن مشاغل مرتبط باشد. همچنین فرهنگ‌سازی درست در دوره حرفه‌ای، آموزش رفتار حرفه‌ای و آکادمیک بودن دوره حرفه‌ای می‌تواند در ایجاد امنیت شغلی برای افراد فعال نقش مهمی را ایفا کنند. در راستای این مبحث کونس (۲۰۱۲) در تحقیق خود اشاره کرد که هر فاز از دوره حرفه‌ای به‌طور مستقیم بر کیفیت گذار به خارج از فوتبال، اثرگذار است. تجربه اشتغال غیرورزشی در فصل‌های استراحت به بازیکنان این اعتماد به نفس را خواهد داد که قادرند خارج از ورزش نیز زندگی و نقش خود را ایفا کنند. کونس در ادامه نیز بیان می‌کند که اگرچه تحصیل یک مسئله و انتخاب شخصی است، اما بازیکنانی که مهارت‌های

شود. همچنین کاسیس^۳ و همکاران (۲۰۱۷) در تحقیقی دریافتند که سرعت بالا در پردازش اطلاعات به‌طور معناداری در موفقیت حرفه‌ای فوتبال اثرگذار است (۲۱). اشمیت^۴ و همکاران (۲۰۱۷) در تحقیقی عوامل پیش‌بینی‌کننده انتخاب گزینه‌های شغلی پرخطر جوانان در محیط پرقاب و ورزشی را بررسی کردند، جایی که بازیکنان در ابتدای دوره حرفه‌ای خود باید در خصوص خروج از مدرسه و تمرکز روی فوتبال تصمیم‌گیری کنند. انتخاب گزینه پرخطر خروج از تحصیل توسط مزایای بالقوه مورد انتظار از دوره حرفه‌ای ورزشی و قضاوت درباره احتمال دستیابی به دوره حرفه‌ای مورد دلخواه قابل تبیین بود. متأسفانه در داخل کشور افراد با کناره‌گیری از تحصیلات، به‌علت مشخص نبودن مسیر دوره و آینده نامشخص، پس از کناره‌گیری از دوره با شرایط نامشخص روبه‌رو شده و دچار ضربه‌های روحی جبران‌ناپذیری می‌شوند. از این رو با توجه به عوامل مؤثر درجه اول در پژوهش حاضر، ابتدا ارائه الگوی جامع برای تمامی رده‌بندی‌های سنی و سپس ارائه الگوی جامع برای دوره بازنشستگی، در حوزه فوتبال از اهمیت زیادی برخوردار است (۲۲). از این رو با توجه یافته‌های تحقیق و همپوشانی آن با تحقیقات دیگر پیشنهاد می‌شود عواملی که در این تحقیق یافت شده‌اند، به‌منظور بهبود شرایط فعلی دوره حرفه‌ای، در برنامه‌ریزی‌ها با توجه به اولویت‌بندی ارائه شده، به‌منظور توسعه منابع انسانی حرفه‌ای در فوتبال ایران استفاده شوند. با توجه به دست نبودن الگویی جامع برای سطوح فوتبال حرفه‌ای در تمامی رده‌بندی‌های سنی پیشنهاد می‌شود، برنامه‌ای جامع ارائه شود. سیستمی جامع به‌منظور شناسایی صحیح استعدادها ساخته شود و افراد براساس صلاحیت و استعداد خود در هریک از زمینه‌های مربیگری، بازیکن و داور رشد پیدا کنند

انضباطی و مدیریت زمان را از طریق تحصیل به‌دست می‌آورند، چالش کمتری در زندگی پس از فوتبال حرفه‌ای دارند. بر پایه یافته‌های وسیع این پژوهش، برنامه‌های حمایتی ذیل پیشنهاد شده است: طرح حقوق بازنشستگی، بیمه سلامت درازمدت برای بازیکنان، طرح راهنمایی و مشاوره فزیندی‌شده، برنامه‌های کارورزی، تسهیل حمایت مالی ورزشی، تشویق پیشرفت تحصیلی، حذف قراردادهای دوبرخی، موارد بیان‌شده با عوامل یافت‌شده در این تحقیق همراستا هستند و لزوم برنامه‌ای صحیح برای دوره حرفه‌ای و تحصیلات فرد را بی‌انگیز می‌کنند (۱۹). در تحقیق حاضر در مصاحبه‌ها بیان شد که هم‌اکنون امور مالی میان تمامی کاراکترها گردش ندارد و با ایجاد گردش مالی مناسب می‌توان منابع انسانی را راضی نگاه داشت. در نتیجه به یک چرخه مالی مشخص در میان افراد فعال نیاز است. داکینگ و بولینگر^۱ (۲۰۱۴) نیز در تحقیقی دریافتند که پس از کنترل بهره‌وری بازیکنان، افزایش حداقل دستمزد بازیکنان (که با افزایش سال‌های بازی در لیگ ملی فوتبال افزایش می‌یابد) سبب افزایش طول دوره حرفه‌ای بازیکنان فوتبال در ایالات متحده می‌شود (۲۰). شناخت از خود در این پژوهش حاضر، در ورزشکار عامل مهمی در تغییر نگرش او پیرامون دوره حرفه‌ای و کسب موفقیت در دوره به‌حساب می‌آید. میشل^۲ (۲۰۱۵) نیز در تحقیق خود نشان داد که مشاوران برنامه‌های توسعه ورزشکار ویژگی‌های ایده‌آل برای گذار موفق را، خودباوری، تعهد و خودآگاهی، عنوان و بیان کردند که افراد درحالی‌که توصیف مشخصی از شرایط کار، فرهنگ سازمانی باشگاه‌ها و شرایط محیطی داشتند، همگی بر کیفیت گذار اثرگذارند (۱۶). در تحقیق حاضر به‌روز بودن فعالان و استفاده مناسب از فناوری روز از عواملی است که باید در طراحی الگوی جامع دوره حرفه‌ای مورد بررسی

3. Kassis
4. Schmidt

1. Ducking & Bollinger
2. Mitchell

با فوتبال در جهت بهبود شرایط فعلی و برنامه‌ریزی و مدیریت صحیح منابع انسانی اقدام کنند و در مرحله سوم فرد فعال با شناخت کافی از مهارت‌ها و ویژگی‌های خود، نهایت تلاش برای موفقیت‌آمیز بودن دوره حرفه‌ای خود را داشته باشد. از این رو پیشنهاد می‌شود دولت، مسئولان ذی‌نفع، وزارت ورزش و جوانان، فدراسیون فوتبال از عوامل یافت‌شده، به‌منظور بهبود و توسعه منابع انسانی و روشن شدن مسیر دوره حرفه‌ای و کسب موفقیت در دوره حرفه‌ای در فوتبال برای بازیکنان، داوران و مربیان بهره ببرند.

و مسیر دوره حرفه‌ای برای آنها کاملاً مشخص باشد، تا در گذار حرفه‌ای با سردرگمی مواجه نشوند. آموزش به افراد از کودکی صورت بگیرد تا با رفتار حرفه‌ای و زندگی به سبک حرفه‌ای از کودکی آشنا شوند. توسعه فرهنگ حرفه‌ای در ورزش نیز باید مورد توجه قرار گیرد. امنیت شغلی افراد فعال باید، هم از نظر سازمانی و هم از نظر دولتی تأمین شود. با توجه به اولویت‌بندی مقوله‌های اصلی پیشنهاد می‌شود دولت با ایجاد برنامه‌های حمایتی از ورزشکاران و ارائه خدمات و امکانات لازم به آنها شرایط را برای این افراد فراهم آورد و در مرحله بعدی سازمان‌های ورزشی و مرتبط

منابع و مآخذ

1. Haerle, R. Career patterns and career contingencies of professional baseball players: an occupational analysis. In: D. W. Ball & J. W. Loy, (Eds.), Sport and the social order Reading, MA: Addison-Wesley; 1975. p. 461-519.
2. Hastings DW, Kurth SB, Meyer J. Competitive swimming careers through the life course. *Sociology of Sport Journal*. 1989; (6): 278-284.
3. Wylleman P, Lavallee D. A developmental perspective on transitions faced by athletes. In M. Weiss (Ed.), *Developmental sport and exercise psychology: A life span perspective*. Morgantown, WV: Fitness Information Technology. 2004; p. 507-527.
4. Stambulova NB, Engström C, Franck A, Linnér L, Lindahl K. Searching for an optimal balance: Dual career experiences of Swedish adolescent athletes. *Psychology of Sport and Exercise*. 2015; 21: 4-14.
5. Merkel S, Schmidt SL, Torgler B. The effect of individual uncertainty on the specificity of human capital: Empirical evidence from career developments in professional soccer. *Applied Economics*. 2017; 49(21): 2083-2095.
6. European Commission. EU guidelines on dual careers of athletes: Recommended policy actions in support of dual careers in high-performance sport (Approved by the EU Expert Group "Education & Training in Sport" at its meeting in Poznań on 28 September 2012, forwarded for approval by the Council of Ministers and published on the ENGSO web site). Brussels: Sport Unit, European Commission. 2012. P. 2.
7. Ryba TV, Stambulova NB, Ronkainen NJ, Bundgaard J, Selanne H. Dual career pathways of transnational athletes. *Psychology of Sport and Exercise*. 2015; 21:125-134.
8. Schlossberg N. K. A model for analyzing human adaptation. *The Counseling Psychologist*. 1981; 9(2): 2-18.

9. Cherry Michael. Planning for the After Life: AFL footballers' perception of career development programs, 4th National Honours Conference Colloquium University of New South Wales. 2006;
10. Hashemi Afoos M , Hemati Nezhad M, Benar N, Momeni Piri S, Noroozi S. Sport retirement. *JRSM*. 2016; 5 (10): 57-69. (In Persian).
11. Salehi H. The Career Termination Experiences of Iranian Retired Athletes. *Journal of Sport Management*, 2017; 9(3): 389-410. (In Persian).
12. Naghavi M, Hosseini S.E, RamezaniNezhad R , Keshkar S. Identification of areas and factors effecting social behaviors shaping among Iranian professional athletes. *Scientific Journal Of Organizational Behavior Management in Sport Studies*, 2017; 4(4): 21-30. (In Persian).
13. Pourkiani M, Hamidi M, Goodarzi M, Khabiri M. Analyzing the role of championship and professional sport on sport development. *Sport Management Studies*, 2017; 9(42): 55-72. (In Persian).
14. Mousavi J. Investigating the Factors Affecting the End of Professional Athletics Championship. *Journal of Sport Management and Motor Behavior Research*. 2014; 10(20): 143-154. (In Persian).
15. Koonce Jr. Role Transition of National Football League Retired Athletes: A Grounded Theory Approach (doctoral dissertation). Marquette University, Milwaukee, Wisconsin, United States. 2012; 23(10):250-338.
16. Mitchell, T. Identity in elite youth professional football (doctoral dissertation). Liverpool John Moores University, Liverpool, United Kingdom. 2015; 1-242.
17. Rezaei Soufie M, Farahani A ,Shabani A. The Environmental Analysis of Professional Sports in Iran. *Applied Research of Sport Management*. 2017; 6(1) :107-118. (In Persian).
18. Locher, J. M. Factors impacting the retirement experience of professional football players (master's thesis). Vanderbilt University, Nashville, Tennessee, United States. 2016;1-68.
19. Frick B. Career duration in professional football: The case of German soccer referees, In: Kahane, L. H. and S. Shmanske (Eds.), *The oxford handbook of sports economics: The economics of sports*. 2012; (1): 487-500.
20. Ducking J, Bollinger CR. The Effects of Minimum Salaries on Career Length: Evidence from the National. *Football League (NFL)*. SSRN. 2014; 1-19.
21. Kassis M, Schmidt S.L, Schreyer D, Torgler B. Who gets promoted? Personality factors leading to promotion in highly structured work environments: Evidence from a German professional football club. *Applied Economics Letters*. 2017; 24(17): 1222-1227.
22. Schmidt SL, Torgler B, Jung V. Perceived tradeoff between education and sports career: Evidence from professional football. *Applied Economics*. 2017; 49(29): 2829-2850.

Identifying and Prioritizing Factors Influencing the Professional Course of Football in Iran

Ebrahim Shakoori Shoure Deli ¹- Reza Nikbakhsh ^{*21}- Farideh Sharifi Far³

1. PhD Student, Physical Education and Sports Sciences, Islamic Azad University, South Tehran, Iran 2. Associate Professor, Physical Education and Sports Sciences, Islamic Azad University, South Tehran, Iran 3. Assistant Professor, Physical Education and Sports Sciences, Islamic Azad University, South Tehran, Iran

(Received:2019/09/14;Accepted:2020/04/22)

Abstract

The purpose of this study was to identify and prioritize the factors influencing the career of football professionals in Iran. This research is an applied research and has been done in two parts using mixed method data theories to identify factors and Delphi method for prioritization. The statistical population included 7 coaches, 7 referees and 16 players. The subjects were selected and interviewed in a non-random snowball method. Finally, 7 categories, 12 concepts and 114 factors influencing the course of Iranian football were identified. Prioritization of factors was then performed. The validity of the researcher-made questionnaire was confirmed by ten experts and the reliability of the questionnaire was calculated by Cronbach's alpha 0.971. Then, one-sample t-test was performed for the main classes found in the study using SPSS 18 software. According to the research findings, seven main categories are: organizational factors, government factors, individual factors, behavioral factors, motivational factors, human resource relationships, outcomes, and the most important factors based on 114 effective factors prioritization are: Comprehensive retirement (4.44), Early Childhood Education (4.4), Talent Recognition (4.3), Comprehensive program for all age groups (4.3), and job security (4.3) in football. It is suggested that they use the findings, officials, government, the Ministry of Sport and Youth and the Football Federation to improve and improve the human resources status of the football course and clear the path of the professional course.

Key words

Career transition, development and improvement, human resources, professional football, sports retirement

¹ * Corresponding Author: Email: r_nikbakhsh@azad.ac.ir ; Tel: +989123034803